

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 433/2022-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Petrom Kubinom, Bottova 2A, Bratislava, a sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Martinom Bezákom, Klincová 15, Bratislava, proti uzneseniu generálneho prokurátora Slovenskej republiky č. k. XVI/2 Pz 14/21/1000-9 z 31. marca 2021, uzneseniu Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VII/3 Gv 50/20/1000-269 zo 14. júna 2021, upovedomeniu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/3 Pz 102/21/1000-3 z 29. novembra 2021 a upovedomeniu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VI/3 Pz 90/21/1000-4 z 23. novembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavné sťažnosti **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 30. januára 2022, doplnenou 7. júla 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva nebyť stíhaný inak než z dôvodov a spôsobom ustanoveným zákonom podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na súdnu a inú ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) č. k. XVI/2 Pz 14/21/1000-9 z 31. marca 2021 (ďalej len „uznesenie generálneho prokurátora“), uznesením Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „úrad špeciálnej prokuratúry“) č. k. VII/3 Gv 50/20/1000-269 zo 14. júna 2021 (ďalej len „uznesenie úradu špeciálnej prokuratúry“) a upovedomením Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) č. k. IV/3 Pz 102/21/1000-3 z 29. novembra 2021 (ďalej len „upovedomenie generálnej prokuratúry 1“). Navrhuje napadnuté uznesenia

a upovedomenie zrušiť a vec vrátiť generálnej prokuratúre na ďalšie konanie. Zároveň žiada priznať náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. februára 2022, doplnenou 9. februára 2022, domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva domáhať sa zákonom ustanoveným spôsobom svojho práva na inom orgáne Slovenskej republiky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy uznesením úradu špeciálnej prokuratúry a upovedomením generálnej prokuratúry č. k. VI/3 Pz 90/21/1000-4 z 23. novembra 2021 (ďalej len „upovedomenie generálnej prokuratúry 2“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť úradu špeciálnej prokuratúry na ďalšie konanie. Zároveň žiada priznať náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

3. Uznesením č. k. PLS. ÚS 21/2022-8 zo 16. marca 2022 ústavný súd v záujme hospodárnosti konania spojil ústavné sťažnosti sťažovateľov podľa § 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v spojení s § 166 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 315/2022.

4. Z ústavných sťažností a ich príloh vyplýva, že uznesením prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry č. k. VII/3 Gv 111/20/1000-3 z 30. júla 2020 (ďalej len „uznesenie o vznesení obvinenia“) podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku bolo vznesené obvinenie [REDAKOVANÉ] sudcovi Okresného súdu Čadca s prerušeným výkonom funkcie sudcu (s poukazom na § 207a Trestného poriadku) za pokračovací obzvlášť závažný zločin porušovania povinností pri správe cudzieho majetku v jednočinnom súbehu s pokračovacím zločinom machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe spáchané spolupáchatelstvom a za obzvlášť závažný zločin legalizácie príjmov z trestnej činnosti spolupáchatelstvom, [REDAKOVANÉ] za pokračovací obzvlášť závažný zločin porušovania povinností pri správe cudzieho majetku v jednočinnom súbehu s pokračovacím zločinom machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe spolupáchatelstvom, [REDAKOVANÉ] za pokračovací obzvlášť závažný zločin porušovania povinností pri správe cudzieho majetku v jednočinnom súbehu s pokračovacím zločinom machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe formou účasti (pomoc na čiastkových útokoch) a obom sťažovateľom za zločin podplácania a za obzvlášť závažný zločin legalizácie príjmov z trestnej činnosti spolupáchatelstvom. Všetci obvinení podali proti uzneseniu o vznesení obvinenia sťažnosti.

5. O sťažnosti obvineného [REDAKOVANÉ] rozhodol v zmysle § 207a ods. 2 Trestného poriadku generálny prokurátor uznesením č. k. XVI/2 Pz 104/20/1000-4 z 5. októbra 2020 tak, že ju zamietol ako nedôvodnú. O sťažnostiach sťažovateľov a obvinených [REDAKOVANÉ] rozhodol špeciálny prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry uznesením č. k. VII/3 Gv 50/20/1000-130 zo 6. októbra 2020 tak, že prvým výrokom vyhovel sťažnostiam sťažovateľov a obvineného [REDAKOVANÉ] a zrušil napadnuté uznesenia o vznesení obvinenia a uložil prokurátorovi úradu špeciálnej prokuratúry, aby vo veci znovu konal a rozhodol. Druhým výrokom zamietol sťažnosť obvineného [REDAKOVANÉ] ako nedôvodnú.

6. Nastala tak situácia, keď uznesenie špeciálneho prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry bolo v rozpore s uznesením generálneho prokurátora, pokiaľ ide o trestný čin prijímania úplatku

a legalizácie príjmov z trestnej činnosti obvineného [REDAKOVANÉ] pričom ide o zrkadlovo totožný skutok so skutkom, za ktorý bolo vznesené obvinenie sťažovateľom, keďže mali obvineného [REDAKOVANÉ] podplácať a zúčastňovať sa na legalizácii príjmov z trestnej činnosti. Z uvedeného dôvodu predložil prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry, ktorému bola vec vrátená na ďalšie konanie, generálnemu prokurátorovi vec s návrhom na postup podľa § 363 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku. Generálny prokurátor sťažovateľkou napadnutým uznesením rozhodol, že prvým výrokom uznesenia špeciálneho prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry bol porušený zákon [§ 2 ods. 12 a § 194 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku] v prospech obvinených (sťažovateľov a [REDAKOVANÉ], uznesenie špeciálneho prokurátora zrušil a prikázal, aby vo veci znova konal a rozhodol. Z dôkazov, na základe ktorých bolo vznesené obvinenie, ako aj z následne vykonaných dôkazov, vyplývala dôvodnosť postupu podľa § 206 Trestného poriadku voči všetkým obvineným.

7. Špeciálny prokurátor v zastúpení zástupcom špeciálneho prokurátora následne sťažovateľmi napadnutým uznesením úradu špeciálnej prokuratúry zamietol sťažnosti sťažovateľov a obvineného [REDAKOVANÉ] z dôvodu dôvodnosti postupu podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku a keďže dôvodnosť vznesenia obvinenia naďalej trvá.

8. Sťažovateľka aj sťažovateľ podali proti uzneseniu úradu špeciálnej prokuratúry každý samostatne 14. septembra 2021 návrh na zrušenie právoplatného rozhodnutia v prípravnom konaní podľa § 363 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku. Napadnutými upovedomeniami generálnej prokuratúry 1 a 2 im bolo oznámené, že generálny prokurátor ich návrhom nevyhovel. Trestné stínanie sťažovateľov je v predmetnom štádiu konania zákonné a dostatočne odôvodnené vykonanými dôkazmi. Generálny prokurátor porušenie zákona nezistil.

II.

Argumentácia sťažovateľov

II.1. Argumentácia sťažovateľky

9. Sťažovateľka napáda uznesenie generálneho prokurátora, uznesenie úradu špeciálnej prokuratúry a upovedomenie generálnej prokuratúry 1 v ich súhrne. Primárnou príčinou porušenia v bode 1 tohto uznesenia označených práv sťažovateľky má byť uznesenie generálnej prokuratúry. V konaniach, ktoré prebehli po jeho vydaní, ešte mohlo dôjsť k náprave ich porušenia bez ingerencie ústavného súdu, a preto podľa sťažovateľky museli prebehnúť, aby bolo možné považovať za splnenú podmienku prípustnosti ústavnej sťažnosti podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

10. K porušeniu základného práva nebyť stíhaný inak než z dôvodov a spôsobom ustanoveným zákonom (keďže už samotné vedenie trestného konania proti konkrétnej osobe predstavuje zásah do jej práv a právom chránených záujmov, pričom prezumpcia nevinu ich ochranu sama osebe nezaručuje) došlo podľa sťažovateľky tým, že

a) uznesenie generálnej prokuratúry bolo vydané v rozpore so zásadou subsidiarity mimoriadnych opravných prostriedkov a minimalizácie zásahov do základných práv a slobôd. Po zrušení uznesenia o vznesení obvinenia špeciálnym prokurátorom mal prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry vo veci znova konať a rozhodnúť, buď opätovne vznieť obvinenie, alebo postupovať inak v súlade s Trestným poriadkom. Namiesto toho podal mimoriadny opravný prostriedok, návrh

na zrušenie uznesenia špeciálneho prokurátora, ktorý podľa sťažovateľky predstavuje neprípustnú procesnú skratku. Týmto postupom bolo zmarené právo sťažovateľky, aby v jej veci rozhodol príslušný prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry a zároveň jej bol odňatý riadny opravný prostriedok (sťažnosť). Generálny prokurátor pritom obišiel § 55d ods. 3 písm. b) zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“), keď *de facto* sám rozhodol, že sťažovateľke má byť vznesené obvinenie, pričom prokurátorovi úradu špeciálnej prokuratúry nič nebránilo, aby sťažovateľke vzniesol obvinenie sám. Ústavne súladný výklad pojmu právoplatné rozhodnutie v zmysle § 363 ods. 1 Trestného poriadku je taký, že ide o rozhodnutie právoplatné nie len formálne, ale aj materiálne, že je definitívne a zakladá prekážku rozhodnutej veci. Postup prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry je zároveň v rozpore so zásadou *in dubio pro libertate*, ak sú k dispozícii viaceré interpretácie právnych noriem, je potrebné uprednostniť práve tú, ktorá je šetrnejšia k základným právam a slobodám dotknutej osoby, keďže podľa sťažovateľky mal postupovať tak, že jej mal vzniesť obvinenie sám. Keďže napadnuté rozhodnutia boli vydané v rozpore s viacerými ustanoveniami Trestného poriadku (§ 2 ods. 2, § 189 ods. 2, § 192 ods. 1, § 194 ods. 5, § 363 ods. 1) a § 55d ods. 3 zákona o prokuratúre, trestné stíhanie tak proti nej nie je vedené zákonným spôsobom;

b) napadnuté rozhodnutia v rozpore s § 2 ods. 10 a § 2 ods. 12 Trestného poriadku ignorujú dôkazy v prospech sťažovateľky. Z ich odôvodnení nie je možné porozumieť tomu, prečo orgánom prokuratúry jednotlivé sťažovateľkou predložené dôkazy nestačili na vyvrátenie ich podozrení voči nej, preto sú nepreskúmateľné. Na vyvrátenie domnienky o fiktívnosti prenájmu skladov predložila sťažovateľka fotodokumentáciu skladov a správy banského úradu preukazujúce reálne využívanie skladov trvajúce dodnes, ako aj dôkazy o tom, že dodnes nepravidelne uhrádza dohodnuté nájomné a že všetky peňažné prostriedky prijaté z titulu nájomného sa stále nachádzajú na bankovom účte prenajímateľa a neboli posunuté žiadnej inej osobe ako úplatok. Na vyvrátenie domnienky, že nájomné je premrštené a že obsahuje vatú, ktorá mala slúžiť ako úplatok, predložila sťažovateľka znalecký posudok. Vyvrátenie týchto domnienok by pritom samo osebe znamenalo vyvrátenie celého skutku, ktorý je sťažovateľke kladený za vinu. Podľa jej názoru nie sú orgány činné v trestnom konaní schopné zákonným spôsobom vyhodnotiť tieto dôkazy bez toho, aby museli zároveň priznať nedôvodnosť trestného stíhania, preto tieto dôkazy ignorujú a vysporadúvajú sa s nimi nepreskúmateľne. Sťažovateľka sa dostala do situácie, keď je nútená preukazovať svoju nevinu v rozpore s dvomi kľúčovými zásadami dokazovania, a to negatívnej dôkaznej teórie (nedá sa dokazovať niečo, čo sa nestalo) a zásady, že nie obvinený sa má vyvíňovať a dokazovať, že trestný čin nespáchal, ale orgány činné v trestnom konaní sú povinné dokázať, že obvinený trestný čin spáchal. Všetky napadnuté rozhodnutia sú preto arbitrárne, keďže sa nevyrovnali s jej argumentmi dostatočne v zmysle nálezu sp. zn. I. ÚS 469/2015.

11. V súvislosti s porušením základného práva na inú právnu ochranu sťažovateľka odkazuje na judikatúru ústavného súdu, ktorý uznáva svoju právomoc zasiahnuť do hodnotenia dôkazov, keď je ich hodnotenie svojvoľné (I. ÚS 206/2019), a uvádza, že k jeho porušeniu došlo tým, že

a) generálny prokurátor a zástupca špeciálneho prokurátora odôvodňujú uznesenia o vznesení obvinenia dôkazmi, ktoré v čase jeho vydania neexistovali. V tejto súvislosti poukazuje na § 189 ods. 2 a a § 192 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. Každé rozhodnutie vychádza zo skutočností a dôkazov, ktoré existovali v čase jeho vydania. Zástupca špeciálneho prokurátora pri opätovnom rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľky mal vychádzať iba z tých istých dôkazov, z ktorých

vychádzal špeciálny prokurátor pri rozhodovaní o jej pôvodnej sťažnosti, teda takých, ktoré existovali v čase vydania uznesenia o vznesení obvinenia a z neskôr zadovážených dôkazov iba z tých, ktoré boli uvedené v sťažnosti. Zástupca špeciálneho prokurátora však svoje rozhodnutie založil aj na dôkazoch (svedeckých výpovediach, rozhodnutí Úradu pre verejné obstarávanie), ktoré v čase vydania uznesenia o vznesení obvinenia ešte neexistovali. Generálny prokurátor na takto vznesenú námietku nijakým spôsobom nereagoval, resp. postup zástupcu špeciálneho prokurátora aproboval, keď možnosť zohľadniť nové dôkazy arbitrárne vyvodil z § 189 ods. 2 Trestného poriadku;

b) napadnuté rozhodnutia sú podľa sťažovateľky protirečivé, keď uznesenie úradu špeciálnej prokuratúry na jednej strane konštatuje, že sa neobjavili žiadne dôkazy, ktoré by menili dôkaznú situáciu a na základe ktorých bo bolo možné vznieť sťažovateľke obvinenie, na druhej strane konštatuje, že na základe týchto dôkazov získaných po vydaní uznesenia špeciálneho prokurátora bolo obvinenie vznesené od počiatku dôvodne. Generálny prokurátor dokonca konštatoval, že sa dôkazná situácia vo vzťahu k sťažovateľke posilnila;

c) generálny prokurátor odňal sťažovateľke právo na právnu ochranu prostredníctvom riadneho opravného prostriedku (sťažnosti);

d) generálny prokurátor ani zástupca špeciálneho prokurátora sa nezaoberali dôkazmi v prospech sťažovateľky, ale ponechali ich hodnotenie na neskoršie fázy trestného konania.

12. Sťažovateľka poukazuje na negatívne dopady trestného stíhania, ktoré vyvracajú premisu, že platí prezumpcia nevinu, a sťažovateľka preto nie je nijakým spôsobom negatívne dotknutá (medializácia trestného stíhania, odmietnutie udeliť vízum na pracovnú cestu do USA spoluobvinenému sťažovateľovi, preverovanie zo strany Národného bezpečnostného úradu, ohrozenie záväzkov voči NATO, rozhodnutie o prerušení bezpečnostnej previerky), a v tejto súvislosti odkazuje na rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 1029/21.

II.2. Argumentácia sťažovateľa

13. Sťažovateľ sa svojou ústavnou sťažnosťou domáha, aby ústavný súd preskúmal, či generálny prokurátor pri vybavovaní jeho návrhu na postup podľa § 363 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku a zástupca špeciálneho prokurátora napadnutým uznesením neporušili jeho v bode 2 tohto uznesenia označené práva tým, že sa odmietli preskúmateľným spôsobom zaoberať jeho účinne vznesenými námietkami (v tejto súvislosti poukazuje na nálezy ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 4/2011 a III. ÚS 2/09), ktorými argumentoval, že

a) o sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia nemal rozhodovať zástupca špeciálneho prokurátora, ale vecne príslušný generálny prokurátor, čo vyvodzuje z § 207a ods. 1 a 2 Trestného poriadku. Sťažovateľ považuje za neprípustnú takú procesnú situáciu, keď o opravných prostriedkoch proti jednému rozhodnutiu rozhodovali dva rôzne nadriadené orgány, a to dokonca, ako v sťažovateľovom prípade, diametrálne odlišne. Pokiaľ podriadený orgán jedným a tým istým uznesením rozhodol o viacerých osobách alebo skutkoch, musí aj o sťažnostiach podaných proti takémuto rozhodnutiu rozhodnúť jediný nadriadený orgán. Sťažovateľ nemohol proti prvému uzneseniu špeciálneho prokurátora podať návrh podľa § 363 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku, keďže bolo vydané v jeho prospech. Na argumentáciu sťažovateľa generálny prokurátor nereagoval, iba konštatoval, že z čl. 148 ods. 5 ústavy ani zo žiadnych ustanovení zákona nevyplýva jeho oprávnenie rozhodovať o sťažnostiach proti uzneseniu o vznesení obvinenia iných obvinených než obvineného sudcu;

b) že je stíhaný dvakrát za ten istý skutok, keďže skutky, ktoré mal spáchať podľa bodov 2 a 3 výroku uznesenia o vznesení obvinenia, sú celkom zjavne totožné. Jeden a ten istý skutok pritom nemôže byť zločinom podplácania a zároveň obzvlášť závažným zločinom legalizácie tohto nelegálneho príjmu. Odkazuje na uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. 5 Tdo 591/2021 z 30. júna 2021. Generálny prokurátor zároveň konštatoval, že skutky a ich právna kvalifikácia môžu byť v budúcnosti zákonným spôsobom modifikované. Sťažovateľ však má v každom štádiu trestného konania právo na to, aby bol stíhaný len zákonným spôsobom za skutok, ktorý je určitý a nezameniteľný s iným skutkom, aby mohol účinne realizovať svoje právo na obhajobu;

c) že napadnuté uznesenie úradu špeciálnej prokuratúry je arbitrárne, keďže orgány činné v trestnom konaní stíhajú sťažovateľa za legalizáciu príjmu z trestnej činnosti bez toho, aby disponovali akýmkoľvek priamym alebo nepriamym dôkazom, že tento príjem skutočne pochádzal z trestnej činnosti, a preto neboli spôsobilé identifikovať prediktatívny trestný čin podplácania vo výroku uznesenia o vznesení obvinenia spôsobom ustanoveným v § 206 ods. 3 Trestného poriadku. Zástupca špeciálneho prokurátora pristúpil arbitrárne k námietke, že neexistuje dôkaz o tom, že sťažovateľ v mene sťažovateľky prisľúbil a následne poskytol obvinenému [REDAKOVANÉ] úplatok, ten prezumoval ako fakt svoju nepodloženú domnienku, že sťažovateľ na stretnutiach s obvineným [REDAKOVANÉ] sa za úplatok dohodol na zmanipulovaní verejného obstarávania v prospech sťažovateľky, a následne obrátil dôkazné bremeno, keď konštatoval, že sťažovateľovo tvrdenie, že obvineného [REDAKOVANÉ] navštevoval z titulu plnenia zákonných a zmluvných povinností (ochraňovateľ mobilizačných rezerv), nie je túto domnienku spôsobilé vyvrátiť. Zároveň bez akýchkoľvek dôkazov prezumoval ako fakt svoju domnienku, že súhrn rôznych transakcií medzi rôznymi subjektmi predstavuje sofistikovaný systém, prostredníctvom ktorého sťažovateľ poskytol obvinenému [REDAKOVANÉ] úplatok za zmanipulovanie verejného obstarávania. Podozrenie voči sťažovateľovi tak podľa jeho názoru založil len na tom, že je jedným z členov štatutárneho orgánu sťažovateľky. Uvedený postup porušuje právo byť stíhaný len zákonným spôsobom, právo na obhajobu, ako aj právo na prezumpciu neviny. V konaní nebol produkovaný ani jeden dôkaz, že stretávanie sťažovateľa s obvineným [REDAKOVANÉ] prenájom skladov sťažovateľkou od spoločnosti [REDAKOVANÉ], predaj bytov predstaviteľom spoločnosti [REDAKOVANÉ], synovi obvineného [REDAKOVANÉ] spolu skutočne súvisia a predstavujú legalizáciu úplatku. Generálny prokurátor iba konštatoval, že existuje minimálna pravdepodobnosť, že svedkovia, zamestnanci Správy štátnych hmotných rezerv alebo sťažovateľky by mali o existencii korupčnej dohody vedomosť, resp. že sťažovateľom predložená obdobná vec je skutkovo odlišná. V tejto súvislosti namieta porušenie svojho práva na prezumpciu neviny, keďže orgány činné v trestnom konaní na neho hľadajú ako na vinného, ktorý má svoju vinu vyvrátiť;

d) uznesenie úradu špeciálnej prokuratúry je založené na okolnostiach, ktoré neboli v trestnom konaní zabezpečené ku dňu vydania uznesenia o vznesení obvinenia. Pre rozhodnutie nadriadeného orgánu je záväzný skutkový a právny stav veci existujúci v čase rozhodovania podriadeného orgánu. Zástupca špeciálneho prokurátora napadnuté uznesenie odôvodnil svedeckými výpoveďami zabezpečenými po vydaní uznesenia o vznesení obvinenia. V prípade dôkazov zabezpečených po vydaní uznesenia o vznesení obvinenia v prospech sťažovateľa tak neurobil. Generálny prokurátor reagoval konštatovaním, že zákonnosť a opodstatnenosť uznesenia o vznesení obvinenia sa posudzuje podľa právneho a skutkového stavu existujúceho v čase rozhodovania nadriadeného

orgánu o sťažnosti, pričom sám poukazoval na dôkazy zabezpečené až po vydaní uznesenia o vznesení obvinenia.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K sťažovateľkou napadnutému uzneseniu generálneho prokurátora

14. Z obsahu ústavnej sťažnosti sťažovateľky a jej príloh vyplýva, že uznesenie generálneho prokurátora bolo vydané 31. marca 2021, údaj o dátume jeho doručenia sťažovateľke z nich však nevyplýva. Následne však prebiehalo konanie pred zástupcom špeciálneho prokurátora ukončené napadnutým uznesením úradu špeciálnej prokuratúry zo 14. júna 2021, na základe čoho je ústavný súd schopný bezpochyby vyvodiť záver o tom, či ústavná sťažnosť doručená mu 30. januára 2022 bola alebo nebola vo vzťahu k napadnutému uzneseniu generálneho prokurátora podaná včas.

15. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Ak rozhodnutie nadobúda právoplatnosť vyhlásením alebo oznámením a ak sa podľa osobitných predpisov zároveň doručuje jeho písomné vyhotovenie, začína lehota plynúť dňom doručenia tohto písomného vyhotovenia sťažovateľovi; ak sa rozhodnutie doručuje len jeho zástupcovi, začína lehota plynúť dňom doručenia písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia tomuto zástupcovi. Ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

16. Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti opakovane vyslovil právny názor, že ústavnú sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nemožno považovať za časovo neobmedzený právny prostriedok ochrany základných práv alebo slobôd (napr. I. ÚS 33/02, II. ÚS 29/02, III. ÚS 55/02, I. ÚS 203/2010). Jednou zo zákonných podmienok pre jej prijatie na ďalšie konanie je jej podanie v zákonom ustanovenej lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu do základných práv alebo slobôd sťažovateľa.

17. Ústavný súd už mnohokrát uviedol, že nedodržanie tejto lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako podanej oneskorene. V prípade podania ústavnej sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty neumožňuje zákon o ústavnom súde zmeškanie tejto lehoty odpustiť (obdobne pozri napr. IV. ÚS 14/03, I. ÚS 64/03, I. ÚS 188/03).

18. Ústavný súd po preskúmaní tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky a jej príloh nezistil žiaden dôvod, pre ktorý by bolo potrebné považovať ju za podanú včas, a ani sama sťažovateľka nepredniesla právne významný argument, ktorým by odôvodnila, prečo s podaním ústavnej sťažnosti vyčkávala do 30. januára 2022 (porov. I. ÚS 110/2020). Prípadný názor sťažovateľky, že v priebehu konaní, ktoré prebehli po vydaní napadnutého uznesenia generálneho prokurátora, ešte bola možná náprava porušenia jej práv bez potreby ingerencie ústavného súdu, a preto museli prebehnúť, aby bola splnená podmienka prípustnosti ústavnej sťažnosti podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde, hodnotí ústavný súd v okolnostiach prejednávanej veci ako taký, ktorému

nemožno vyhovieť. Jedinou výnimkou z dvojmesačnej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti je situácia predpokladaná v ustanovení poslednej vety § 124 zákona o ústavnom súde. Tá vo vzťahu k napadnutému uzneseniu generálneho prokurátora v sťažovateľkinej veci absentuje, ba vzhľadom na § 363 ods. 3 Trestného poriadku je v prípade uznesenia generálneho prokurátora vylúčená.

19. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde ako podanú oneskorene.

III.2. K sťažovateľmi napadnutému uzneseniu úradu špeciálnej prokuratúry a upovedomeniam generálnej prokuratúry 1 a 2

20. Podstata väčšiny námietok sťažovateľky smeruje proti skutkovým a právnym záverom orgánov činných v trestnom konaní, ako aj proti prehliadaniu dôkazov v jej prospech. Zároveň namieta procesný postup prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry, ktorý mal v rozpore so zákonom o prokuratúre a Trestným poriadkom podať návrh generálnemu prokurátorovi na zrušenie právoplatného rozhodnutia v prípravnom konaní, čím zmaril je právo, aby vo veci rozhodoval príslušný prokurátor, a súčasne jej odňal opravný prostriedok.

21. Výhrady sťažovateľa smerujú proti upovedomeniu a postupu generálneho prokurátora pri vybavovaní jeho podnetu na postup podľa § 363 Trestného poriadku. V tejto súvislosti namieta procesný postup pri rozhodovaní o jeho opravnom prostriedku, právnu kvalifikáciu skutku, za ktorý je stíhaný v bodoch 2 a 3 výroku uznesenia o vznesení obvinenia, a arbitrárnosť uznesenia úradu špeciálnej prokuratúry, keďže absentujú dôkazy, ktoré by záver o dôvodnosti jeho trestného stíhania potvrdzovali. Rovnako namieta, že o sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia sa rozhodovalo na základe dôkazov, ktoré v čase vydania uznesenia o vznesení obvinenia ešte neexistovali.

22. Z argumentácie sťažovateľov možno teda vyvodiť, že podstata ich námietok spočíva aj v nesúlase s vyhodnotením skutkových zistení (dôkaznej situácie) generálnou prokuratúrou a pred ňou úradom špeciálnej prokuratúry, ktoré v konaní sťažovateľov nachádzali naplnenie všetkých znakov skutkovej podstaty stíhaných trestných činov. Inými slovami, sťažovatelia napádajú postup a rozhodnutia orgánov činných v trestnom konaní vo fáze prípravného konania, keď o odôvodnenosti, a teda zákonnosti (ale aj ústavnosti) ich trestného stíhania zatiaľ meritórne nerozhodoval orgán, ktorý ako jediný je oprávnený vysloviť vinu sťažovateľov, teda príslušný všeobecný súd. Podľa názoru ústavného súdu platná a účinná právna úprava umožňuje sťažovateľom ako obvineným v ďalšom štádiu trestného konania (po podaní obžaloby v súdnom konaní, ak nedôjde k zastaveniu trestného stíhania v prípravnom konaní) namietat právne účinným spôsobom opodstatnenosť ich trestného stíhania, a tým sa domôcť zároveň ochrany svojich základných práv. Tak ako súd prvého stupňa, ktorý bude oprávnený konať a rozhodovať v danej trestnej veci po skončení prípravného konania, aj odvolací súd v prípade podania odvolania v predmetnej trestnej veci sú súdmi s plnou jurisdikciou, v právomoci ktorých je posúdenie všetkých relevantných skutkových aj právnych okolností prípadu vrátane zákonnosti a ústavnosti vznesenia obvinenia sťažovateľom (obdobne napr. I. ÚS 107/2022, III. ÚS 75/05, III. ÚS 347/2011, III. ÚS 388/2015).

23. V súvislosti s tou časťou ústavných sťažností sťažovateľov, ktorou namietajú porušenie ich označených základných práv napadnutým uznesením úradu špeciálnej prokuratúry, ústavný súd považuje za potrebné pripomenúť, že sťažovatelia boli oprávnení domáhať sa preskúmania

napadnutého uznesenia prostredníctvom inštitútu návrhu na zrušenia právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku (porov. I. ÚS 447/2019), čo aj každý z nich osobitne využil, a generálny prokurátor vecne preskúmal napadnuté uznesenie úradu špeciálnej prokuratúry, o čom sťažovateľov informoval napadnutými upovedomeniami generálnej prokuratúry 1 a 2. Právomoc generálneho prokurátora preto vylučuje právomoc ústavného súdu.

24. Vo vzťahu k právomoci ústavného súdu podrobiť ústavnoprávnemu prieskumu upovedomenie generálneho prokurátora, ktorým nevyhovelo návrhu obvineného na postup podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku, ústavný súd poukazuje na svoju recentnú rozhodovaciu činnosť, v ktorej predstavil základné ústavnoprávne východiská, ktoré je nevyhnutné zobrať na zreteľ pri prieskume podstaty vznesenia obvinenia v prípravnom konaní zo strany obvinených. V tejto súvislosti vo veci sp. zn. IV. ÚS 212/2022 zdôraznil, že právomoc ústavného súdu je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Teda právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Ústavná sťažnosť má byť podávaná až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchrannej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hrozacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci.

25. Subsidiarita ústavnej sťažnosti má pritom dimenziu formálnu i materiálnu. Formálna dimenzia znamená, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti musí „formálne“ podať všetky prostriedky na ochranu práv, ktorými disponuje, a materiálnou subsidiaritou je myslené to, že tieto prostriedky odôvodní spôsobom, ktorý všeobecnému súdu umožní ústavnoprávny prieskum. Pokiaľ právny predpis ustanoví, že v určitej procesnej situácii je príslušný na rozhodovanie o právach a slobodách jednotlivca konkrétny orgán verejnej moci, bolo by zásahom do jeho právomoci a porušením princípu delby moci (čl. 2 ods. 2 ústavy), pokiaľ by iný orgán o týchto právach rozhodoval bez toho, aby bola daná možnosť príslušnému orgánu na realizáciu jeho právomoci. Obidve tieto hľadiská preto treba reflektovať pri interpretácii a aplikácii jednotlivých inštitútov zákona o ústavnom súde, v danom prípade pre posúdenie prípustnosti ústavnej sťažnosti a príslušnosti/právomoci ústavného súdu na jej prijatie na ďalšie konanie.

26. Pokiaľ sa sťažovatelia už v tomto štádiu trestného konania z dôvodov uvedených v podanej ústavnej sťažnosti v podstate domáhajú revízie postupu a určenia skutkových a právnych dôvodov, ktoré viedli k vzneseniu obvinenia, ústavný súd už v obdobných prípadoch opakovane zdôraznil, že trestné konanie je od svojho začiatku až do konca procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií na ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd

označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 197/08, I. ÚS 314/09).

27. Osobitne je potrebné uviesť, že vznesenie obvinenia je dôležitým procesným úkonom, pretože týmto úkonom sa proti určitej osobe začína trestné stíhanie za konkrétny skutok, ktorý je trestným činom, a súčasne sa určuje aj jej procesné postavenie v trestnom konaní ako obvineného. Otázka dôvodnosti vznesenia obvinenia je predmetom celého trestného konania a ústavnému súdu v tejto súvislosti prináleží zaoberať sa otázkou ochrany základných práv a slobôd zásadne až po jeho skončení (s výnimkou niektorých špecifických situácií, najmä pokiaľ ide o zásah do osobnej slobody sťažovateľa väzbou, pozn.), teda po vyčerpaní všetkých procesných prostriedkov, ktoré obvinenému, resp. obžalovanému Trestný poriadok poskytuje.

28. Ústavný súd teda v okolnostiach danej veci konštatuje, že trestná vec sťažovateľov sa v čase podania ústavnej sťažnosti ústavnému súdu nachádzala v tzv. prípravnom konaní, v ktorom sa sťažovatelia majú príležitosť brániť proti vznesenému obvineniu spôsobom dostupným v jednotlivých fázach a štádiách trestného konania, pričom o dôvodnosti, a teda aj zákonnosti a ústavnosti ich trestného stíhania, meritórne zatiaľ všeobecný súd nerozhodoval. Z uvedeného okrem iného vyplýva, že platná právna úprava trestného konania umožňuje sťažovateľom ako obvineným a prípadne aj v ďalšom štádiu trestného konania (po eventuálnom podaní obžaloby) ako obžalovaným právne účinným spôsobom namietat' porušenie základných práv a slobôd garantovaných ústavou vrátane nimi označených práv (I. ÚS 107/2022). Procesné záruky zabezpečujúce zákonnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní a všeobecných súdov (prípadne ochranu pred jej porušením) pritom vyplývajú z II. časti (predsúdne konanie) tretej hlavy prvého dielu (dozor prokurátora), ako aj III. časti (súdne konanie) druhej hlavy (preskúmanie a predbežné prejednanie obžaloby), prípadne šiestej hlavy (odvolanie a konanie o ňom) alebo ôsmej hlavy (mimoriadne opravné prostriedky) Trestného poriadku (I. ÚS 756/2016, I. ÚS 619/2016, IV. ÚS 612/2018, I. ÚS 77/2019).

29. Inými slovami, sťažovatelia sa naďalej bránia proti vznesenému obvineniu v prebiehajúcim proti nim vedenom trestnom konaní a čiastkovým prvkom takého obranného postupu bola sťažnosť proti uzneseniu o vznesení obvinenia a návrh na zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní. Využitím týchto opravných prostriedkov sa síce nezmenilo postavenie sťažovateľov v ich prospech, avšak k meritórnemu rozhodnutiu v prípravnom konaní vo vzťahu k sťažovateľom dosiaľ nedošlo. Ak by sa prípravné konanie ukončilo podaním obžaloby, súd má možnosť eliminovať už v úvode ním vedeného konania procesné nedostatky prípravného konania brániace ďalšiemu postupu v konaní proti obvinenému, najmä z hľadiska porušenia práv obhajoby, a v takom prípade obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi. Ak o také chyby nejde, konanie pokračuje aj s prípadným využitím riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov (sťažovateľmi ako stranami konania), keď je možné zákonom ustanoveným spôsobom napádať aj chyby postupu (trestného stíhania) predchádzajúceho meritórnemu rozhodnutiu. Právomoc v prípravnom konaní prokurátora a v súdnom konaní súdov jednotlivých stupňov predchádza právomoci ústavného súdu. Ak by ústavný súd preskúmaval už samotné vznesenie obvinenia, princíp subsidiarity by bol hrubo porušený a právomoc ústavného súdu by bola prekročená (IV. ÚS 212/2022).

30. V tejto súvislosti ústavný súd opätovne dodáva, že možné porušenie základného práva na inú právnu ochranu, ktoré patrí obvinenému v predsúdnom trestnom konaní (ako aj porušenie

s dotknutým právom ostatných vecne súvisiacich základných práv), je v reťazci subsidiarity preskúmané (okrem samotného predsúdneho konania, kde je jeho garantom prokurátor) prostredníctvom korekčných procesných mechanizmov v súdnom konaní (teda využitím práva na súdnu ochranu), keď k uznaniu viny zo spáchania trestného činu môže dôjsť len súdom. Taká právomoc predchádza právomoci ústavného súdu s už naznačenými výnimkami odňatia osobnej slobody väzbou, prípadne generálneho majetkovo-invazívneho opatrenia (zaistenie majetku obvineného), resp. prieskumu porušenia základných práv rozhodnutiami a opatreniami v trestnom konaní proti osobám, ktoré nie sú v tomto konaní obvinenými (ani v naostatok uvedenom prípade by však prieskum ústavného súdu zásadne nemal zasahovať do podstaty vzneseného obvinenia, o ktorom dosiaľ nebolo právoplatne rozhodnuté, resp. neboli vyčerpané zákonné prostriedky priznané obvinenému zákonom na ochranu jeho základných práv a slobôd). Ústavný súd totiž v trestnom konaní nenahrádza procesné postavenie prokurátora, sudcu pre prípravné konanie ani všeobecného súdu v trestnoprocesnej inštančnej postupnosti rozhodovania súdov (k tomu pozri napr. uznesenie ústavného súdu č. k. IV. ÚS 80/2022-16 z 15. februára 2022).

31. Tieto východiská sú pritom aktuálne aj vo vzťahu k ústavnému prieskumu upovedomenia generálneho prokurátora vydaného v zmysle § 365 ods. 1 Trestného poriadku, pokiaľ sa sťažovatelia domáhajú vecného prieskumu dôvodnosti vznesenia obvinenia v trestnom konaní. V tejto súvislosti ústavný súd akcentuje, že mu v tomto štádiu trestného konania neprináleží vyjadrovať sa k právnej podstate skutočností, na podklade ktorých bolo postupom podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku vznesené obvinenie, ani hodnotiť a „vážiť“ jednotlivé argumenty s cieľom skúmať ich primeranosť a dôvodnosť, resp. to, či sú alebo nie sú postačujúce na záver o dôvodnosti podozrenia zo spáchania trestnej činnosti. Uvedené spravidla patrí do právomoci orgánov činných v trestnom konaní a následne v prípade podania obžaloby všeobecných súdov a ústavný súd by si tak predčasným vstupom do hodnotenia týchto okolností aťrahoval ich zákonnú právomoc a deformoval tak ústavný systém ochrany základných práv a slobôd v trestnom konaní.

32. V tejto súvislosti však ústavný súd nad rámec už uvedených skutočností upozorňuje, že nie je možné vylúčiť ani takú možnosť, že vybavenie návrhu obvineného na postup podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku zo strany generálneho prokurátora môže byť za určitých špecifických okolností predmetom prieskumu zo strany ústavného súdu (napr. ak sa takým návrhom odmietne generálny prokurátor zaoberať bez zákonného dôvodu, pozn.), aj v takom prípade však zostávajú aktuálne už uvedené východiská, v zmysle ktorých tak nebude možné túto právomoc ústavného súdu z dôvodu princípu subsidiarity uplatniť smerom k preskúmaniu dôvodnosti podozrenia zo spáchania trestnej činnosti či postupu orgánov činných v trestnom konaní v tomto smere.

33. Vo vzťahu k upovedomeniam generálnej prokuratúry tak ústavný súd v prejednávanej veci v tejto súvislosti konštatuje, že táto svoju povinnosť vo vzťahu k návrhu sťažovateľov na zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní, t. j. povinnosť zákonom ustanoveným postupom sa takýmto návrhom zaoberať a o jeho vybavení dotknutú osobu vyrozumiť, splnila, keď návrh preskúmala, vyhodnotila spôsobom nesignalizujúcim svojvôľu a svoje závery sťažovateľom oznámila (porov. I. ÚS 519/2020).

34. Z už uvedených dôvodov tak bolo potrebné v tejto časti ústavné sťažnosti sťažovateľov odmietnuť s poukazom na § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde, keďže v tomto štádiu trestného konania nemá ústavný súd právomoc na ich prerokovanie.

35. Pretože ústavné sťažnosti sťažovateľov boli ako celok odmietnuté, bolo bez právneho významu zaoberať sa ich ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhoch na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2022

Miloš Maďar
predseda senátu